

RECENZJA
w postępowaniu habilitacyjnym
Doktor Agnieszki Muchackiej-Cymerman
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika

---

1. Przebieg drogi naukowej dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman

Analiza przedłożonej dokumentacji, obejmującej autoreferat oraz wykaz osiągnięć naukowych, pozwala stwierdzić, że rozwój naukowy dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman ma charakter systematyczny, konsekwentny i wyraźnie ukierunkowany problemowo, a zarazem pozostaje wewnętrznie spójny zarówno pod względem tematycznym, jak i metodologicznym. Jej droga akademicka znajduje podstawy w wykształceniu psychologicznym uzyskanym w latach 2008-2012, które następnie zostało uzupełnione przygotowaniem pedagogicznym oraz licznymi studiami i kursami podyplomowymi realizowanymi w latach 2015-2018, w tym w zakresie neurodydaktyki oraz kwalifikacji nauczycielskich. Już na etapie pracy magisterskiej Habilitantka podejmowała badania empiryczne o charakterze porównawczym, realizowane w środowisku szkolnym w Stanach Zjednoczonych, co świadczy o wczesnym ukierunkowaniu na badania terenowe oraz perspektywę międzynarodową.

Kolejnym istotnym etapem w jej rozwoju naukowym było uzyskanie w 2021 roku stopnia doktora nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika na podstawie rozprawy poświęconej profesjonalnemu rozwojowi nauczyciela. Warto podkreślić, że już na tym etapie ujawnia się zasadniczy kierunek jej zainteresowań badawczych, który w kolejnych latach był konsekwentnie rozwijany i pogłębiany. Równolegle z rozwojem naukowym kształtowała się jej ścieżka zawodowa w środowisku akademickim: w latach 2015-2022 była związana z Instytutem Psychologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, następnie w latach 2022-2024 z Instytutem Pedagogiki Specjalnej tej uczelni, zaś od 2024 roku zatrudniona jest na Wydziale Psychologii Akademii Humanitas w Sosnowcu. Równocześnie prowadziła działalność praktyczną jako psychoterapeuta (od 2019 roku), nauczyciel-psycholog (od 2021 roku) oraz psychoterapeuta dzieci i młodzieży (od 2023 roku), co jak wynika z dokumentacji, pozostaje w ścisłym związku z podejmowaną przez nią problematyką badawczą.

Dorobek naukowy Habilitantki rozwija się w dwóch komplementarnych nurtach badawczych, które pozostają ze sobą w wyraźnym związku problemowym. Pierwszy z nich w mojej ocenie, bowiem najgłębiej rozwinięty i opisany, koncentruje się wokół problematyki profesjonalnego funkcjonowania nauczyciela, jego rozwoju zawodowego, uwarunkowań osobowych i kulturowych oraz środowiskowych warunków pracy. Nurt ten znajduje swój wyraz w kolejnych monografiach autorskich, które układają się w logiczną i pogłębiającą się sekwencję badawczą. W 2021 roku opublikowała pracę poświęconą kulturowym determinantom rozwoju zawodowego nauczycieli w perspektywie porównawczej (Europa – USA – Azja), w 2023 roku monografię dotyczącą osobowych determinant tego rozwoju, a następnie, również w 2023 roku opracowanie dotyczące wspólnot uczących się i kultury refleksyjnego dialogu zawodowego nauczycieli. W ten sposób Habilitantka przechodzi od ujęć makrospołecznych i porównawczych ku bardziej pogłębionej analizie doświadczenia nauczyciela w jego wymiarze osobowym i organizacyjnym.

Naturalną konsekwencją tego kierunku badań jest wskazana jako główne osiągnięcie habilitacyjne monografia *Wymiary kryzysu w zawodzie nauczyciela* (2025), która stanowi interdyscyplinarne opracowanie osadzone na styku pedagogiki i psychologii oraz oparte na jakościowych badaniach narracyjnych. Autorka proponuje w ujęcie kryzysu zawodowego nauczyciela jako procesu rozwojowego, wykorzystując w tym celu teorię dezintegracji pozytywnej K. Dąbrowskiego.

Równolegle rozwijany drugi nurt badawczy dotyczy problematyki wypalenia szkolnego uczniów i studentów oraz jego psychospołecznych uwarunkowań. W tym obszarze Habilitantka prowadzi badania nad rolą zasobów osobistych i społecznych, regulacją emocji, a także nad związkami wypalenia z uzależnieniami behawioralnymi, w tym z problematycznym korzystaniem z mediów społecznościowych. Szczególne znaczenie mają tutaj prace związane z adaptacją i walidacją narzędzi diagnostycznych, takich jak ESSBS oraz E-SBS, co świadczy o dążeniu do łączenia refleksji teoretycznej z praktyką diagnostyczną oraz aplikacyjną.

Dorobek publikacyjny Habilitantki jest znaczący zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Obejmuje łącznie 46 publikacji, w tym 18 przed uzyskaniem stopnia doktora oraz 28 po doktoracie. W tym drugim okresie mieszczą się 3 monografie autorskie oraz 25 artykułów naukowych publikowanych w czasopismach z listy ministerialnej. Uzupełnieniem tego dorobku są wcześniejsze publikacje, w tym współautorska monografia dotycząca wypalenia szkolnego adolescentów (2020). Znaczący wymiar publikacyjny potwierdzają uzyskane parametry naukometryczne. Te wskazane w dokumentacji obejmują łączny Impact Factor na poziomie 24,053. 201 cytowań w Web of Science, 217 w Scopus oraz 554 w Google Scholar, przy indeksie Hirscha odpowiednio 4, 6 i 9. Świadczy to o zauważalnej obecności jej prac w obiegu naukowym, także w wymiarze międzynarodowym, co potwierdza ugruntowaną i rozwijającą się pozycję Habilitantki w dyscyplinie.

Aktywność naukowa Habilitantki znajduje również wyraz w udziale w życiu naukowym środowiska akademickiego. Dokumentacja wskazuje na jej systematyczny udział w konferencjach krajowych i międzynarodowych, w tym w wydarzeniach organizowanych m.in. w Hiszpanii, Bułgarii, na Słowacji i w Ukrainie, a także na podejmowanie funkcji organizacyjnych i moderacyjnych. Szczególne znaczenie ma przewodniczenie komitetowi organizacyjnemu konferencji *Teacher – Change – Development* w 2023 roku oraz współorganizowanie od 2021 roku cyklicznej międzynarodowej konferencji studenckiej wraz z Tsukuba University.

Istotnym elementem aktywności jest również umiędzynarodowienie badań naukowych. Przejawia się ono zarówno w realizacji projektów badawczych o charakterze międzynarodowym (m.in. projekt japoński dotyczący edukacji międzykulturowej oraz projekt portugalski *A Life Learning Now it's digital 2.0*, w którym pełniła funkcję kierownika po stronie polskiej), jak i w odbytych stażach naukowych, w tym rocznym stażu w Pädagogische Hochschule Freiburg, miesięcznym stażu w Albanii oraz mobilności Erasmus+ na Słowacji.

Na tle przedstawionych danych wyraźnie rysuje się także silne powiązanie działalności naukowej Habilitantki z praktyką zawodową. Łączenie pracy badawczej z działalnością psychoterapeutyczną oraz pedagogiczną przekłada się na wybór problematyki badawczej, koncentrującej się wokół zdrowia psychicznego uczniów i nauczycieli, wypalenia szkolnego oraz kryzysu zawodowego nauczyciela.

Reasumując, dotychczasową aktywność naukową dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman można ocenić jako konsekwentnie rozwijaną, wyraźnie ukierunkowaną problemowo oraz znaczącą zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Jej dorobek, obejmujący 46 publikacji, w tym 3 monografie autorskie po doktoracie, a także aktywność konferencyjną, projektową i międzynarodową, świadczy o systematycznym budowaniu własnego profilu naukowego. Szczególnym walorem tej działalności jest spójność

tematyczna badań, integracja perspektywy pedagogicznej i psychologicznej oraz umiejętne łączenie refleksji teoretycznej z praktyką edukacyjną i terapeutyczną, co umacnia jej doświadczenie, zaś pracy naukowej nadaje wyraźny walor aplikacyjny i społeczny.

2. Ocena głównego osiągnięcia naukowego wskazanego przez Habilitantkę

Główne osiągnięcie naukowe dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman, którym jest autorska monografia *Wymiary kryzysu w zawodzie nauczyciela*, należy ocenić jako pracę ambitną, rozległą poznawczo i wyraźnie sytuującą się w obszarze współczesnej pedagogiki, pedagogiki szkoły oraz badań nad kondycją psychospołeczną nauczyciela. Już sam wybór problemu badawczego zasługuje na uznanie, ponieważ Habilitantka podejmuje zagadnienie o wysokiej doniosłości teoretycznej i praktycznej: kryzys zawodu nauczyciela, rozpatrywany nie tylko jako zespół obciążeń, stresorów i objawów wypalenia, ale jako zjawisko wielowymiarowe, osadzone równocześnie w porządku instytucjonalnym, kulturowym, relacyjnym i egzystencjalnym. Monografia ma rozbudowaną, logiczną strukturę: od rekonstrukcji pojęcia kryzysu, przez analizę zagrożeń wpisanych w funkcjonowanie szkoły i profesji nauczycielskiej, po własne badania jakościowe oraz propozycje wsparcia nauczycieli - od poziomu konceptualizacji problemu do poziomu interpretacji empirycznej i implikacji praktycznych. Sam układ książki, obejmujący cztery rozdziały, część dyskusyjną i wnioski, potwierdza, że mamy do czynienia z dziełem pomyślanym całościowo.

W mojej ocenie największą wartością opracowania jest przesunięcie punktu ciężkości z dominujących w literaturze opisów kryzysu nauczycielskiego jako stanu przeciążenia, deficytu lub kosztu zawodu ku ujęciu, które wydobywa także jego potencjał rozwojowy. W tym ujęciu Habilitantka proponuje interpretację wyraźnie odróżniającą jej monografię od licznych analiz osadzonych przede wszystkim w paradygmacie stresu zawodowego, wypalenia i adaptacji. W polskiej literaturze przedmiotu problem kondycji nauczyciela był oczywiście podejmowany przez badaczy takich jak M. Nowak-Dziemianowicz, R. Kwaśnica, B. Sliwerski W. Dróżka, czy J. M. Madalińska-Michalak; na gruncie międzynarodowym zaś dominowały podejścia związane z pracami C. Maslach, R. Lazarusa i S. Folkman, A. Antonovsky'ego, C. Daya, H. Giroux, P. Freirego czy M. Nussbaum. Habilitantka nie ignoruje tego dorobku, przeciwnie, włącza go do własnej syntezy oraz wykonuje kolejny krok i wychodzi poza diagnozę zewnętrznych uwarunkowań kryzysu, czyniąc przedmiotem analizy jego wymiar aksjologiczny, tożsamościowy i egzystencjalny. Ten ruch interpretacyjny ma znaczenie naukowe, ponieważ pozwala dostrzec nauczyciela szerzej jako podmiot rozwoju moralnego i refleksyjnego.

Za cenne należy również uznać wprowadzenie teorii dezintegracji pozytywnej Kazimierza Dąbrowskiego do analizy kryzysu zawodowego nauczyciela. Habilitantka słusznie rozpoznaje i uzasadnia, że klasyczne i współczesne teorie kryzysu, choć bardzo użyteczne, nie wyczerpują problemu nauczycielskiej kondycji. Ma to miejsce wówczas, gdy przedmiotem namysłu stają się pytania o sens pracy, konflikt wartości, doświadczenie wewnętrznego rozdarcia i możliwość moralnej rekonstrukcji siebie. W monografii teoria Dąbrowskiego staje się rzeczywistym narzędziem interpretacji. Autorka rekonstruuje pojęcia wielopoziomowości rzeczywistości psychicznej, społecznej i kulturowej, omawia poziomy rozwoju jednostki, dynamizmy środowiska wewnętrznego, przystosowanie i konflikt, a następnie przekłada te kategorie na interpretację narracji nauczycieli. Taki zabieg ma charakter oryginalny i poznawczo produktywny. Pozwala odejść od redukcji kryzysu do wskaźników przeciążenia emocjonalnego i otwiera perspektywę, w której kryzys staje się także momentem przejścia od podporządkowania ku autentyczności, od rutyny ku refleksyjności, od dostosowania negatywnego ku nieprzystosowaniu pozytywnemu. W mojej ocenie właśnie tutaj ujawnia się najważniejsze novum pracy.

Silną stroną książki jest również jej interdyscyplinarność rozumiana jako realna próba zbudowania spójnego modelu interpretacyjnego. Habilitantka zestawia ujęcia Eriksona, Maslach, Lazarusa i Folkman, Antonovsky'ego oraz Dąbrowskiego po to, by uchwycić różne wymiary kryzysu: rozwojowy, emocjonalny, adaptacyjny, salutogenetyczny i aksjologiczno-egzystencjalny. W efekcie powstaje model, który pozwala postrzegać kryzys nauczycielski jako zjawisko jednocześnie osobowe i systemowe. To szczególnie istotne, ponieważ jedną ze słabości części literatury jest jednostronność podejść: albo nadmierne psychologizowanie problemu, albo przeciwnie, jego pełna socjologizacja i instytucjonalizacja. Monografia Habilitantki tej jednostronności w dużej mierze unika: pokazuje politykę oświatową, biurokratyzację, logikę standaryzacji i dehumanizacji szkoły, z drugiej zaś ujmuje wewnętrzną dramaturgię nauczycielskiego doświadczenia, jego niepokoje, konflikty lojalności, utratę sensu i co ważne: możliwość odnowy. Takie połączenie wzmacnia naukową rangę pracy.

Na wyraźne podkreślenie zasługuje osadzenie rozważań w polskiej i międzynarodowej problematyce badań wychwytyjąc aktualność i specyfikę czasu przemian. Habilitantka sytuuje kryzys nauczyciela w szerokim tle przemian edukacji późnej nowoczesności: kryzysu autorytetu, rosnącej presji wyników, technokratyzacji szkoły, osłabienia relacji i rozszczelnienia wspólnoty edukacyjnej. Wstęp monografii, choć miejscami ma ton eseistyczny, dobrze oddaje skalę problemu i wiąże doświadczenie polskiej szkoły z procesami szerzej rozpoznawanymi w debacie międzynarodowej. Autorka odwołuje się do problemu szkoły jako instytucji nie nadążającej za przemianami świata, do napięcia między humanistyczną a ekonomiczną wizją edukacji, do kryzysu autorytetów i motywacji młodzieży, a także do narastających nierówności edukacyjnych. W ten sposób monografia wpisuje polskie doświadczenie nauczycielskie w szerszy horyzont porównawczy. Jest to tym cenniejsze, że w pedeutologii nadal stosunkowo rzadko spotyka się prace, które próbują łączyć namysł nad nauczycielem z analizą różnic kulturowych i modeli edukacyjnych funkcjonujących poza Polską.

Dużą wartością pracy jest część empiryczna, prowadzona w paradygmacie interpretatywno-konstruktywistycznym i oparta na wywiadach narracyjnych z nauczycielami, uczniami i rodzicami. Dobór takiej strategii badawczej jest adekwatny do problemu. Jeżeli bowiem kryzys ma być rozpoznawany jako doświadczenie sensotwórcze, jako napięcie w świecie wartości, czy jako przeżycie relacyjne i tożsamościowe, to badanie jakościowe, oparte na wydobywaniu znaczeń, wydaje się bardziej trafne niż klasyczne schematy ilościowe. Habilitantka włączyła do badań trzy grupy respondentów i zróżnicowane konteksty edukacyjne, obejmujące szkoły tradycyjne i alternatywne oraz kilka krajów. To poszerza perspektywę interpretacyjną i pozwala uchwycić rezonans ich doświadczeń w percepcji uczniów i rodziców. Szczególnie interesujące są fragmenty, w których autorka rekonstruuje wielopoziomowość szkoły jako instytucji oraz pokazuje, jak nauczycielskie kryzysy przebiegają w sferze osobistej, poznawczo-zawodowej, aksjonormatywnej i relacyjnej.

Za szczególnie dojrzały poznawczo uważam wątek porównawczy. Habilitantka pokazuje, że dynamizmy opisywane przez teorię dezintegracji pozytywnej są modulowane kulturowo i instytucjonalnie. W polskich narracjach odsłania się napięcie między automatyzmem systemu a potrzebą relacji; w portugalskich szkołach wyraźniej obecne są wspólnotowość, refleksyjność i sieci wsparcia; w środowiskach alternatywnych i japońskich można dostrzec warunki sprzyjające zorganizowanej dezintegracji, a więc rozwojowemu przepracowywaniu napięć; w kontekstach bardziej zbiurokratyzowanych i słabiej wspólnotowych silniejsze są strategie obronne, rytualizacja, izolacja i utrata sensu. Tego typu wnioski są ważne, ponieważ przesuwają badanie nauczycielskiego kryzysu z poziomu psychologii indywidualnej ku analizie kultury szkoły, która albo wspomaga transformację, albo ją blokuje. To bardzo wartościowy kierunek, współbrzmiający z najciekawszymi nurtami

międzynarodowych badań nad teacher wellbeing, professional agency i school culture, choć Autorka wyraża go własnym, humanistyczno-pedeutologicznym językiem.

Nie mniej istotny jest walor aplikacyjny monografii. Rozdział poświęcony możliwościom wsparcia nauczycieli, sposobom przezwycięzania stanów dezintegracyjnych, rekomendacjom dla polityki edukacyjnej oraz wykorzystaniu sztucznej inteligencji i logiczną konsekwencją przyjętej koncepcji kryzysu. Habilitantka słusznie pokazuje, że wspieranie nauczycieli nie może ograniczać się do działań powierzchownych ani czysto interwencyjnych. Jeżeli kryzys ma głęboki wymiar aksjologiczny i tożsamościowy, to odpowiedź instytucjonalna musi obejmować kulturę dialogu, superwizję, mentoring, wzmacnianie refleksyjności. W tym znaczeniu książka wnosi również istotny wkład do dyskusji o projektowaniu warunków rozwoju zawodowego nauczycieli.

Praca nie jest jednak wolna od słabszych stron, które należy odnotować nie po to, by osłabić jej rangę, lecz aby precyzyjnie określić przestrzeń dalszego rozwoju naukowego Habilitantki. Moja uwaga wiąże się z zakresem komparatystyki. Międzynarodowy wymiar projektu jest niewątpliwym atutem, ale zarazem rodzi wysokie wymagania. Porównania między Polską, Portugalią, Japonią, Albanią i środowiskami alternatywnymi są intelektualnie bardzo ciekawe, jednak z natury rzeczy opierają się na materiale jakościowym, który nie pozwala na daleko idącą generalizację kulturową. Mówiąc inaczej, autorka słusznie otwiera horyzont porównawczy, lecz miejscami aż prosi się o jego dalsze pogłębienie w osobnym, bardziej wyspecjalizowanym programie badań porównawczych, z mocniejszym osadzeniem w metodologii badań porównawczych i z jeszcze wyraźniejszym rozróżnieniem między tym, co wynika z typu szkoły, a tym, co z wzorów kulturowych. W mojej ocenie, kierunek ten może stać się jednym z najbardziej obiecujących w dalszym rozwoju badawczym Habilitantki. Tym samym moja uwaga ma charakter rozwojowy. Co więcej, jest w pewnym sensie konsekwencją ambitnego zamysłu badawczego. Habilitantka myśli szeroko, nie ucieka od pytań trudnych, próbuje budować własny język opisu zjawiska. To właśnie sprawia, że monografia zasługuje na wysoką ocenę. Jej istotny walor polega na tym, że proponuje nową perspektywę oglądu nauczycielskiej kondycji. Pokazuje nauczyciela jako osobę uwikłaną w napięcia: między systemem a sumieniem, między wymaganiem a sensem, między przystosowaniem a autentycznością. Taka perspektywa jest dziś w pedagogice bardzo potrzebna, ponieważ przywraca do centrum refleksji nie tylko instytucję szkoły, ale podmiot nauczycielski w jego złożoności psychicznej, moralnej i kulturowej.

Generalnie oceniam główne osiągnięcie naukowe Habilitantki jako opracowanie wartościowe, oryginalne i dojrzałe, wnoszące zauważalny wkład do rozwoju pedagogiki, zwłaszcza pedeutologii i badań nad współczesnym kryzysem szkoły. Jego mocne strony to trafność i aktualność problematyki, odważna i twórcza adaptacja teorii dezintegracji pozytywnej, umiejętne osadzenie problemu w literaturze polskiej i międzynarodowej, wartościowa część empiryczna, rozwinięty wątek porównawczy oraz praktyczne implikacje dla wspierania nauczycieli. Publikacja wskazuje na bardzo obiecujący potencjał dalszego rozwoju naukowego Habilitantki. W moim przekonaniu monografia *Wymiary kryzysu w zawodzie nauczyciela* potwierdza, że dr Agnieszka Muchacka-Cymerman wypracowała własną perspektywę badawczą, posiada zdolność do samodzielnego formułowania problemów naukowych i w sposób przekonujący współtworzy współczesną debatę nad miejscem nauczyciela w kulturze edukacyjnej XXI wieku.

4. Ocena całokształtu dorobku naukowego, organizacyjnego i dydaktycznego Habilitantki

Całokształt dorobku naukowego Habilitantki należy ocenić jako spójny, dojrzały i konsekwentnie rozwijany, zarówno pod względem jakości publikacji, jak i ich znaczenia merytorycznego. W obszarze imponującej aktywności publikacyjnej widoczna jest wyraźna

orientacja na uznane wydawnictwa oraz czasopisma naukowe o ugruntowanej pozycji, co świadczy o świadomej strategii upowszechniania wyników badań w kanałach zapewniających odpowiednią widoczność i rangę naukową. Teksty Habilitantki cechują się wysokim poziomem metodologicznym, poprawnością warsztatową oraz zdolnością do syntetyzowania złożonych problemów badawczych, a podejmowana problematyka wpisuje się w aktualne i istotne nurty badawcze dyscypliny. Ich znaczenie merytoryczne wykracza poza prostą deskrypcję zjawisk, oferując interpretacje o charakterze wyjaśniającym i aplikacyjnym, co pozwala uznać dorobek za realnie kontrybuujący do rozwoju pedagogiki jako dyscypliny naukowej.

Wpływ naukowy osiągnięć Habilitantki znajduje odzwierciedlenie zarówno w obecności cytowań, jak i w dostrzegalnym oddziaływaniu w środowisku akademickim. Parametry naukometryczne dorobku dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman, zestawione na podstawie różnych baz indeksacyjnych, ukazują jego zróżnicowaną, lecz komplementarną charakterystykę oddziaływania naukowego. W ujęciu najbardziej selektywnym, opartym na Web of Science Core Collection, odnotowano aż 186 cytowań (plus 15 autocytowań) oraz indeks Hirscha równy 4, co potwierdza obecność publikacji w wysokiej jakości obiegu naukowym i ich rzeczywistą recepcję w prestiżowych czasopismach. Jednocześnie w szerszych bazach dane te ulegają zwiększeniu: według Scopus liczba cytowań wynosi 217, a indeks Hirscha 6, natomiast Google Scholar wskazuje 554 cytowania oraz indeks Hirscha na poziomie 9. Różnice te wynikają z odmiennej polityki indeksacyjnej poszczególnych baz. Takie zestawienie pozwala uchwycić zarówno jakość, jak i skalę oddziaływania dorobku. Wskaźniki Web of Science mają charakter „konserwatywny”, ale potwierdzają naukową rangę i obecność w elitarnym obiegu publikacyjnym, natomiast wyższe wartości w Scopus i Google Scholar wskazują na szeroką dyfuzję wyników badań oraz ich funkcjonowanie w różnorodnych kontekstach naukowych i aplikacyjnych. Z punktu widzenia oceny naukowej kluczowe jest to, że wszystkie zestawienia mimo różnic liczbowych, prowadzą do spójnego wniosku: dorobek Habilitantki posiada zauważalną i rosnącą obecność w obiegu naukowym, przy czym dane z Web of Science potwierdzają jego jakość i selektywną recepcję, a wyższe wartości ze Scopus i Google Scholar wskazują na szeroki, także międzynarodowy zasięg oddziaływania

Choć wskaźniki bibliometryczne stanowią jedynie jeden z elementów oceny, w tym przypadku korespondują one z rzeczywistym znaczeniem prowadzonych badań, które są podejmowane i rozwijane przez innych badaczy. Habilitantka jest rozpoznawalna w środowisku naukowym jako autorka konsekwentnie eksplorująca określony obszar problemowy, co przekłada się na jej udział w debacie naukowej, obecność w gremiach eksperckich oraz aktywność konferencyjną. Jej prace stanowią punkt odniesienia dla dalszych analiz i dyskusji, co wzmacnia ich oddziaływanie poznawcze i praktyczne.

Aktywność projektowa Habilitantki wskazuje na osiągnięcie istotnego poziomu samodzielności badawczej, przejawiającej się zarówno w udziale w projektach naukowych, jak i w podejmowaniu ról kierowniczych. Realizowane przedsięwzięcia badawcze charakteryzują się adekwatnością do podejmowanej problematyki oraz potencjałem generowania wartościowych wyników, które znajdują odzwierciedlenie w publikacjach i wdrożeniach. Istotne jest również to, że działalność projektowa stanowi integralny element strategii rozwoju naukowego Habilitantki, co świadczy o jej zdolności do planowania i realizowania długofalowych programów badawczych.

W zakresie współpracy międzynarodowej dostrzegalna jest ciągła, systematyczna aktywność ukierunkowana na umiędzynarodowienie badań, obejmująca zarówno mobilność naukową, jak i udział w publikacjach o zasięgu międzynarodowym. Habilitantka podejmowała i podejmuje współpracę z zagranicznymi ośrodkami akademickimi, co sprzyja wymianie doświadczeń, transferowi wiedzy oraz podnoszeniu jakości prowadzonych badań.

Obecność publikacji w obiegu międzynarodowym wskazuje na zdolność do wpisania własnych analiz w szerszy kontekst badawczy, a także na umiejętność komunikowania wyników badań w sposób zrozumiały i istotny dla odbiorcy spoza krajowego środowiska naukowego. Całość dorobku pozwala jednoznacznie stwierdzić, że Habilitantka osiągnęła poziom naukowej samodzielności oraz znacząco przyczynia się do rozwoju reprezentowanej dyscypliny.

Działalność dydaktyczna dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman również zasługuje na wysoką ocenę, gdyż cechuje ją spójność z profilem badań naukowych, różnorodność form kształcenia oraz zaangażowanie w rozwój kompetencji studentów wychodząc daleko poza realizację standardowych obowiązków dydaktycznych. Można przyjąć, że Habilitantka aktywnie wykorzystuje wyniki własnych badań w procesie kształcenia, co podnosi wartość działalności dydaktycznej, wzmacnia jej aktualność i wartość merytoryczną. Istotnym walorem jest również udział w kształceniu przyszłych nauczycieli oraz rozwijanie refleksyjnego i krytycznego myślenia studentów, co wpisuje Jej aktywność dydaktyczną we współczesne standardy dydaktyki akademickiej.

4. Znaczenie uzyskanych wyników dla dyscypliny naukowej pedagogika

Podsumowując, dorobek dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman stanowi istotny, oryginalny i metodologicznie ugruntowany wkład w rozwój pedagogiki sytuujący się na styku refleksji teoretycznej oraz badań empirycznych. Wprowadzenie nowych kategorii interpretacyjnych, w szczególności ujęcia kryzysu jako doświadczenia o potencjale rozwojowym, prowadzi do rewizji dominujących narracji skoncentrowanych na deficytach, kierując je ku perspektywie rozwojowej i zasobowej. Proponowana koncepcja nie tylko wpisuje się w nurt pedagogiki humanistycznej i pozytywnej, lecz także go pogłębia poprzez konsekwentne osadzenie analiz w kategoriach egzystencjalnych, takich jak sens, tożsamość i doświadczenie graniczne.

Szczególną wartością dorobku jest pogłębienie refleksji nad nauczycielem jako podmiotem funkcjonującym w warunkach złożonych napięć współczesności. Przekroczenia redukcjonistycznych ujęć roli zawodowej na rzecz ujęcia podmiotowego i transformatywnego. Habilitantka ukazuje mechanizmy przechodzenia od doświadczenia przeciążenia i kryzysu do rozwoju osobistego i zawodowego, formułując tym samym teoretycznie spójny i empirycznie osadzony model funkcjonowania nauczyciela. Integracja perspektyw psychologicznych, społecznych i kulturowych nadaje prowadzonym analizom charakter interdyscyplinarny, zgodny ze standardami współczesnych badań pedagogicznych, a jednocześnie zwiększa ich adekwatność wobec realnych procesów edukacyjnych.

W rezultacie dorobek dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman nie tylko znacząco poszerza stan wiedzy, lecz również znacząco wyznacza kierunki dalszych badań nad kondycją nauczyciela i szkoły w warunkach dynamicznych przemian społeczno-kulturowych. Jego siła polega na połączeniu wysokiego poziomu uogólnienia teoretycznego z wyraźnym potencjałem aplikacyjnym; zarówno w obszarze kształcenia nauczycieli, jak i projektowania środowisk edukacyjnych wspierających rozwój podmiotowy. Tym samym dorobek jest spójny, dojrzały i stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny, w pełni uzasadniający uznanie samodzielności naukowej Habilitantki

5. Konkluzja

Moja ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr Agnieszki Muchackiej-Cymerman jest jednoznacznie pozytywna. Przedstawione osiągnięcia świadczą o osiągnięciu przez Habilitantkę pełnej samodzielności naukowej, dojrzałości badawczej oraz zdolności do twórczego rozwijania dyscypliny pedagogika. W świetle obowiązujących przepisów prawa, w szczególności art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o

szkolnictwie wyższym i nauce, stwierdzam, że dr Agnieszka Muchacka-Cymerman spełnia wszystkie wymagania stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego. Jej dorobek stanowi znaczący, spójny i rozpoznawalny wkład w rozwój nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika, a jego jakość i zakres oddziaływania odpowiadają standardom przyjętym w postępowaniach habilitacyjnych. Z pełnym przekonaniem popieram zatem wniosek o nadanie dr Agnieszce Muchackiej-Cymerman stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika, uznając go za w pełni uzasadniony zarówno w sensie formalnym, jak i merytorycznym.

Zielona Góra, 02.04.2026r.